

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Skrb za Dalmacijo. — Štajersko: Protest (Pred zaupnim shodom v Mariboru). Razno. — Primorsko: Tržaška „Edinost“. — Kranjsko: Kranjska hranilnica. Razno. — Raznoterosti. Podlistek: Žena in socializem.

Skrb za Dalmacijo.

Dunajska vlada je teror, ki je ubil v sreč vsakega Jugoslovana že davno sleherno iskro ljubezni do Avstrije. Njena nasilstva in nepremišljena preganjanja tudi niso mogla povzročiti drugega nego najbrezobzirnejši odpor. Naj gre človek danes kamor hoče na jug: na Hrvaško, v Slavonijo, Bosno, Hercegovino, Srbijo, Makedonijo, Bolgarijo, Albanijo, nikjer ne dobi odkritega prijateljstva proti naši državi. Vse nas sovraži, vse nas zaničuje, kot vlado, ki sedi na svojem prestolu le v svojo korist.

Izraz te ljudske srdi do vsega, kar je avstrijskega, nam je prinesla reška resolucija. Hrvatski poslanec Tuškan je dejal tako v hrvatskem saboru kakor na nekem javnem shodu na Dunaju: rajši s hudičem, kakor z Dunajem.

Dunaj, ali kar pomenja isto: avstrijska vlada, si ni prizadevala ničesar drugega bolj, kakor zatreti in uničiti, kar je slovanskega, in najsi se zgodi to z dovoljenimi ali nedovoljenimi sredstvi. Nič ji ni bilo dovolj sveto, da bi se ne dotaknila s svojo nerahlo roko; nobena pot ji ni delala pomislekov, samo da je dosegla svoje namene.

Odkar je podlegel češki kralj Otokar v odločilni bitki habsburški dinastiji, se je odločila tudi usoda naše države. Boj med Otokarjem in Rudolfom I. je pomenjal odločitev, bo li Avstrija germanska ali slovanska država.

Habsburška dinastija je torej z vsem svojim vedenjem izpolnjevala samo misijo, ki jo je zapustil njeni ustanovnik. Zvesta divizi, da mora vladati in gospodariti v njeni državi samo German, je krenila na pot, ki ji prinaša danes

največje skrbi: pričela se je bati za svoj obstanek.

Vsa stoletja, kar je podložen avstrijski Slovan tej državi, ne pomenjajo nobenega procvita Slovanstva. Baš nasprotno. Na škodo in račun Slovanov se je razvijal Nemec. Vlada sama ni pokazala nikdar niti volje niti sposobnosti, storiti kaj za tisti člen svoje države, ki ji je postal, odkar se je moral odpovedati naš sedanji vladar, cesar Franc Jožef I, vsaki aspiraciji v Nemčiji, faktor, na katerega edino bi se mogla opirati in zanašati v sedanjih, negotovih časih.

Dežele, v katerih biva Slovan, ni smatrati za drugo, nego za ugodna tla, kjer se da ljudstvo izsesavati do zadnje kaplje krvi. Držala je narode v temi, ker le nezavedno in premalo izobraženo ljudstvo je mogoče izkoriščati na tako brezobziren način.

Sijajen dokaz takega početja nam je Dalmacija. Za vse gornje trditve je dobiti v tej deželi — in ne manj v drugih! — tako eklatantnih dokazov, da je vsako ugovarjanje od strani avstrijskih vladnih funkcionarjev popolnoma brezvpešno. Izpovedujemo resnico, in če nam maši vlada usta, ne kaže drugega, nego da javno potrjujejo to, kar trdimo gorej.

Dalmacija je poleg drugih pokrajin ena izmed najnesrečnejših dežel, ki jih je spravila nemila usoda pod žezlo avstrijske vlade. Dunaj je smatral Dalmacijo kot eden najspodobnejših objektov po eni strani za izkoriščanje, po drugi za najbrezobzirnejše zanemarjanje.

Obnašala se je naša vlada proti tej deželi slabše nego mačeha napram svoji pastorki. Le vlada, katere srce je mrzlo in brez čuta kakor kamen, je mogla početi z Dalmacijo na tak način, kakor se je prakticiralo do letošnjega leta.

Človek, ki prideš v Dalmacijo, se moraš začuditi nad viri in bogastvom te dežele, a obenem moraš zapaziti z največjim ogorčenjem, da je vlada ves ta kras dežele in prebivalstva

zanemarjala z naravnost kaznjivo nemarnostjo. Neprestano je intrigirala proti domačemu hrvatskemu prebivalstvu v prid italjanskim naseljenecem — vseh Italjanov je v Dalmaciji okrog 15.000 in od teh polovica poitalijančenih Hrvatov s hrvatskimi imeni — in smatrala deželo in prebivalstvo kot uporno in sovražno. Mesto da bi civilizirala in skrbela za blagostanje te za obstoj in trgovino cele Avstrije tako neobhodno potrebne dežele, je pošiljala tja — vojaške guvernerje. Tako se dela kvečem s kolonijami v Afriki, a ne z avstrijsko pokrajino! Deželo, v pomorskem oziru naravnost značečo pogoj velike Avstrije — Trst ima v glavnem le prekomorski pomen — je prerivala sem in tja, kakor se ji je ljubilo, brez razuma za važnost teh na notranjem in ljudskem bogastvu tako krasne pokrajine! Dalmatinski narodni deputaciji, ki je hotela cesarju osebno naslikati te do neba kričeče krivice, so zaprli duri dunajskega cesarskega dvorca pred nosom. Dalmatincem je pokazala vlada pot s tem sama.

Reška resolucija je jasno in glasno izpregovorila veliko besedo: proč od Dunaja! Narodi, bivaajoči v habsburški monarhiji, so se poslužili v tem obupnem položaju zadnjega sredstva, ki jim je preostajalo: proč od Avstrije, proč od trinoga. „Kadar se pojde proti Dunaju, sem jaz prvi, ki zagrabim za puško!“ Te besede so padle lanskega leta v zagrebškem saboru. Tudi Slovenci moramo pozdravljati ta boj — in vsak boj, ki znači odpor proti zatiralecu — z odkritimi in iskrenimi simpatijami.

Naposled pa je uvidela naša vlada svoje brezmiselnost in nečloveško početje. Glas reške resolucije je našel odmev tudi v habsburški dinastiji in v strahu in spoznanju pomena te dežele, je vlada naenkrat obrnila svoje jadro: kar so prosili Dalmatinci cele človeške dobe zama, vse to se jim obeta zdaj.

V ministrstvu so odbrali posebno komisijo, ki ima nalogo proučiti vse potrebe te dežele,

Žena in socializem.

Spisal Avguštin Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje)

Nemški kmet srednjega veka je hotel imeti v zakonu v prvi vrsti dedičev, in če jih ni mogel narediti sam, je prepustil kot praktični mož, brez vsakega pomisleka, to veselje drugemu. Glavna stvar je bila, da je dosegel svoj smoter. Ponavljamo: Človek ne obvladuje imetka, imetek obvladuje njega.

Navedena mesta iz Lutrovih spisov in govorov o zakonu so radi tega posebno važna, ker stoje z sedaj vladajočimi nazori v najostrejšem nasprotju. Socialna demokracija se v boju, ki ga ima z duhovščino, s polnim pravom sklicuje na Lutro, ki zavzema v vprašanju zakona stališče brez vsakega predsodka.

Luter in reformatorji so šli v zakonskem vprašanju še dalje, res le iz čisto oportunističnih razlogov in iz usluge do od tega prizadetih knezov, katerih krepko podporo in stalno naklonjenost so si skušali pridobiti oziroma pridržati. Reformam prijazni hesenški deželni grof,

Filip I., je imel poleg svoje legitimne žene ljubico, ki se mu je udala le pod pogojem, da jo poroči. Stvar je bila kočljiva. Ločitev od soproge brez tehtnih razlogov bi povzročila velike skandale, in zakon z dvema ženama obenem je bil pri krščanskem knezu nezaslišen dogodek, ki bi ne povzročil nič manjšega škandala. Vsejedno se je odločil Filip v svoji zaljubljenosti za ta korak in sedaj je veljalo samo dokazati, da korak ni v nasprotju z biblijo in da dobi priznanje reformatorjev, seobno Lutro in Melanhtona. Pričela so se pogajanja deželnega grofa najprvo z Butzerjem, ki je soglašal s tem načrtom in obljubil pridobiti tudi Lutro in Melanhtona. Butzer je motiviral svoj nazor s tem, da je rekel: „Imeti več žen ni proti evangelju. Pavel, ki veliko govori o tem, kdo da ne bo deležen boljšega kraljestva, ali o onih, ki imajo dve ženi, ne pravi nič; Pavel sam pravi: „da imej škof samo eno ženo, tako tudi njegovi služabniki. Ko bi bilo potrebno, da imej vsak samo eno ženo, bi on to zapovedal in prepovedal imeti več žen.“ Luter in Melanhton sta soglašala s temi razlogi in odobrila dvojni zakon, ko je tudi deželnega grofa soproga privolila v zakon

z drugo ženo pod pogojem, „da bo izpolnjeval zakonske dolžnosti napram njej še bolj kot prej.“ Luter si je že prej opravičenosti v vprašanju bigamije belil glavo in to ko se je šlo za odobrenje dvojnega zakona Henrika VIII. angleškega kralja, kot se razvidi to iz pisma, ki ga je pisal saksonskemu kancelarju Brinku, januarja 1524, v katerem piše: „Načeloma ne morem on, Luter, bigamije zavreči, ker ne nasprotuje svetemu pismu, ali on jo smatra nemoralno, če so jo najde pri kristjanih, ki morajo tudi dopuščene stvari opustiti.“ In po poroki deželnega grofa, ki se je vršila v marcu 1540, piše na njega priznalno pismo: „Da naj bo njegova milost dobromiselna o našem danem svetu, ki bi ga radi videli tajnim. Drugače bi tudi surovik metje (primeru deželnega grofa sledili) mogoče ravno tako velike ali pa še večje vzroke omenjali, in s tem nam veliko preveč dali opraviti.“

¹ Kar je popolnoma pravo in tudi razumljivo, ker je biblija nastala v času, v katerem je bila poligamija med ljudmi zahodnih in vzhodnih dežel zelo razširjena, a v 16. stoletju je močno nasprotovala šegam. Pisatelj.

obeta se jim železniška zveza z Dunajem, v njenem vodovju se vrše letošnji pomorski manevri in sam vladar stopi na dalmatinska tla.

Danes! Ali ni prepozno? Kdo mara v Dalmaciji zdaj za vlado, ki kaže svojo skrb za to deželo šele, ko je spoznala, da leži v tem njena in cele Avstrije bodočnost.

Splitska „Sloboda“, ki je priobčila nedolgo tega v tem smislu uvoden članek, je bila konfiscirana: zopet znamenje, da ima naša vlada največji strah pred resnico. In hotela je usoda, da je priobčil isti članek zagrebški Pokret, s pripombo, da so bile te vrste zaplenjene v Slobodi iz Splita in da je ležal prav ta list v vseh javnih dalmatinskih prostorih vsakomur na razpolago. Poleg zaplenjene Slobode je visel Pokret z besedilom, ki bi ne smelo pred oči ljudstva, po mislih c. kr. avstrijskega pravdnštva!

Slučaj Dalmacije nam kaže, da vlada dežel in ljudstva ne vpoštevata prej, dokler se ne prične na tak način, kakor na Reki. Vse intrige vlade proti Hrvatom v Dalmaciji v prid Italjanstvu so se izkazale brez željenih uspehov: vlada je spoznala, da živi v srcih vseh dalmatinskih Italjanov globoko prepričanje, da ne spada Dalmacija nikamor drugam, nego pod — Italijo. Z zgodovino, zemljepisno lego in iz trgovskih ozirov utemeljujejo to svoje prepričanje. Ko so spoznali na Dunaju, kaj živi v Italjanih, ko so čuli z reško resolucijo, da stoje za dalmatinskimi Hrvati in Srbi še ostali Jugoslovani, delajo obljube nad obljubami.

Ni prepozno? Je sploh mogoče, da si pridobi taka vlada kdaj zaupanje med ljudstvom?

Štajersko.

Protest.

(Pred zaupnim shodom v Mariboru.)

Na četrtek ob 10. uri dopoldne je sklican v dvorani mariborskega Narodnega doma velik zaupni shod štajerskih in koroških Slovencev kot glasen protest proti krivicam, ki jih je zadal načrt volilne reforme tem Slovincem. Sodeč po poročilih, ki nam prihajajo od raznih strani, je pričakovati velike vdeležbe; in ker je stvar tudi samaposebi velike važnosti, je naša dolžnost, da izpregovorimo o tem shodu nekaj več besed.

Volilni reformi se imamo Slovenci tudi v obče mnogo zahvaliti: vzbudila je vse zaspane politične kroge na Slovenskem. Korošci prej celih deset let niso imeli toliko shodov, kakor zaradi volilne reforme v enem mesecu, prebudilo se je mnogo tudi na Štajerskem in zgodi se menda zdaj prvič, da so bili sklicani shodi po ljudstvu kot protest proti delovanju slovenskih poslancev! Do sedaj je bila še vedno navada, da je sklical shode kak poslanec sam, kvečem vodstvo kake stranke, ali da je začutilo zdaj enkrat ljudstvo samo živo potrebo po shodu, na katerem naj govori in presoja narod

Melanhtonu je dalo privoljenje k dvojnemu zakonu manj opraviti, ker je že prej pisal Henrik VIII.: „vsaki knez ima pravico v svoji deželi vpeljati poligamijo.“ Ali dvojni zakon je obudil v njegovi deželi veliko in neljubo pozornost, da je — 1541. — pustil razširiti brošuro, v kateri se je branilo poligamijo, da ne nasprotuje sv. pismu. Živel se pač ni več v devetem ali dvanajstem stoletju, v katerem se je mnogoženstvo gojilo ne da bi se kdo vznemirjal. Socialne razmere so se med tem zelo predrugačile, členstvo marke se je moralo umakniti veliki moči knezov, plemstva in cerkve, v mnogih krajih je že izginila in so jo še bolj zatrli po nesrečnem izidu kmečkih vojsk. Privatna imovina je postala podlaga družbi. Poleg prebivalcev iz dežele, ki so se pečali s poljedelstvom, je vzrastel močan od svojih stanovskih interesov obvladan, samozavesten obrtniški stan.

Trgovina je zavzela velike dimenzije in vstvarila trgovski stan, ki je vzbujal radi svojega blagostanja in bogastva zavist in sovraštvo vedno bolj k ubožtvu in zanemarjenju propadajočega plemstva. Meščanski privatni imetek je zmagoval, kot je dokazovalo vpeljanje rim-

delovanje svojih poslancev — temu tudi v zgodovinah drugih narodov ne dobimo mnogo vzgledov.

Res je sicer, da so podpisana na vseh teh vabilih razna politična društva, ali da niso imela vodstva le-teh ljudstva za seboj, bi nihče ne sklical niti enega shoda. Tako pa, kako si-jajen uspeh v Celovcu. Celje. Mu sledi tudi Maribor?

Stališče glede volilne reforme je danes že menda tolikokrat premeleto, da vsako govorjenje o tem ne pomenja drugega, nego ponavljanje že davno zapisanega in povedanega. Eno pa stoji: da pomenja volilna reforma ne samo za celo državo, za vse avstrijske narode, ampak tudi za Slovence velik napredek. Zato bi bilo naravnost greh, odklanjati jo, obstruirati jo z nasiljem, ako se ne da doseči kaj več, kar nam ona daje. Vsi protesti proti volilni reformi morejo imeti le ta pomen, da se reši, kar se še rešiti da in kar so zamudili rešiti slovenski poslanci ali pa so lahkomišelnost zaigrali.

Oklic, ki ga razpošilja slovensko politično društvo za Spodnji Štajer v Mariboru, pravi, da je zadnji čas, da se oglašijo Slovenci proti krivicam volilne reforme. Može, ki so sestavili ta oklic, so gotovo pretehtali vsako besedo, preden so jo napisali: zato ne smatramo, da so izgovorili te besede lahkomišelnost, ampak da res upajo, poznavaje in upoštevaje politične razmere in zmožnost slovenskih poslancev, da je še nekaj mogoče doseči. Le ako so o tem prepričani, ima pomen, da so sklicali ta zaupni shod v Maribor.

Prav vsled tega si ne bo mogoče tolmačiti protestov in izrazov ogorčenja nad volilno reformo drugače, nego protest proti delovanju slovenskih poslancev. Vsako ogorčenje proti obliki sedanje volilne reforme se obrača neposredno proti slovenskim državnoborskim poslancem. Liberalni kakor klerikalni poslanci so delali edino le v smislu svojih strank. Kolikor so dosegli oziroma niso dosegli za stranko, toliko so storili oz. niso storili tudi za narod. In niti trohice več. Da so klerikalni poslanci z dr. Šusteršičem na čelu za volilno reformo samo vsled tega, ker ima njih stranka od tega velike dobičke, je vsakomur jasno. Prav tako, da so liberalni proti njej zaradi tega, ker je njim v škodo. Da niso liberalci za splošno in enako volilno pravico, kažejo s tem, da je tam, kjer imajo moč, nočejo vpeljati, kakor n. pr. v ljubljanski mestni občini. Tu bi izgubili nekaj svojih mandatov in zato so proti splošni in enaki volilni pravici, delajo pa se zdaj v tem boju simpatičnim s tem, da se razglašajo za splošno in enako volilno pravico, dobro vedoč, da je nekaj takega pod sedanjimi razmerami v parlamentu nekaj absolutno nemogočega. Iz tega je videti vsa njih demagogija: kakor da so hodili k dr. Šusteršiču v šolo.

Ako je pozvalo sklicateljstvo za mariborski zaupni shod tudi slovenske poslance in med temi dr. Šusteršiča, Plantana in Oskar Gabr-

skega prava v tedanjem času, razlike med posameznimi stanovi so obstajale in se vedno bolj množile. Monogamični zakon je bil v takih razmerah naravna podstava za spolne razmere in korak, kot ga je storil hesenški deželni grof, je grešil napram vladajoči morali in običaju, ki je imel vedno le izraz vsakokratnih vladajočih ekonomičnih razmer. Nasprotno so pripustili prostitucijo, kot neko poleg jednotnega zakona potrebno, njo dopolnjujočo napravo in ji priznali pravico obstoja.

V tem ko je Luter priznal zadostitev spolnem nagonu kot zapoved narave, je izrekel to, kar je celokupni možki svet mislil in javno vzel v zakup. Pomagal pa je tudi z reformacijo, ki je dosegla odpravo celibata duhovščine in opustitev samostanov v protestantovskih deželah, ki je dalo stotisočim možnost, zadostiti svojim naravnim nagonom legitimnim potom. Stotisoče drugih je ostalo seveda tudi nadalje od tega izločenih, vsled obstoječega imovinskega reda in na njegovi podlagi narejenih zakonov. Reformacija je bila prvi protest v nastajajočih velemeščanstvih proti feudalnim razmeram v cerkvi, državi in družbi. Stremila je po osvo-

ščka še posebno, je popolnoma umestno in kaže že s tem, da ni ta shod po svojem bistvu drugega nego protest proti poslancem.

Vsekakor ima ljudstvo popolno pravico kritike nad delovanjem svojih poslancev in le-teh dolžnost je, da se odzovejo narodu in mu položijo račun o svojem delu. Vsako odsotnost od shoda bi bilo smatrati kot begunstvo pred ljudstvom. Beg najnesramnejše vrste. Prav vsled tega, ker je pričakovati tudi vdeležbe teh poslancev, zna biti mariborski shod še posebno važen in najdalekosežnejših posledic.

Tirjati pa, naj se volilno reformo rajši obstruira, kakor se dovoli, da postane zakon v tej obliki, je ne samo bistveno, ampak tudi taktično docela zgrešeno: vsaka obstrukcija mora obetati korist ako hočemo, da je zdrava. Obstrukcija brez vsakega upanja kakega haska pa je že sama posebi brez pomena.

Obstrukcija je sicer vedno slednje in najradikalnejše orožje vsakega parlamentarnega življenja, ali če se gre samo za uspeh in učinek, je druga pot, ki stori isto, a zadene v pravo: tirjati od vseh slovenskih poslancev, da odlože svoje mandate. Kakor pa je to nekaj neizvedljivega, prav tako je z obstrukcijo.

Tudi zaupni shod v Mariboru mora računati z dejanskimi okolnostmi: kaj je mogoče in kaj ni mogoče. Započeti je samo akcija, ki obeta uspeh. Zato leži na voditeljih shoda velika odgovornost. Ne manj na vdeležnikih.

Eden, ki je prejel vabilo, a mu ni mogoče priti na shod.

Koliko je slovenskih srednješolcev na spodnještajerskih šolah? V Celju na višji gimnaziji 80, na samostojni nižji 193, v Mariboru 331, v Ptuj 35, na realki v Mariboru 7 — skupaj torej gimnazijalcev 650, realcev 7. — Nekoliko Slovencev bode tudi še na graških srednjih šolah, na trgovski in obrtni šoli v Gradcu — tako, da lahko računamo na 700 dijakov na srednjih in sorodnih šolah, kar je v primeri s številom slovenskega prebivalstva na Štajerskem malo; nerazmerje med gimnazijci in realci je še večje — in mi opozarjamo stariše, naj pošiljajo svoje otroke bolj v praktične šole, v realke, trgovske in obrtne šole, in ne samo v gimnazije. Odvetnikov, uradnikov in profesorjev bomo imeli kmalu dovolj; trgovcev, industrijalcev in podjetnikov pa nam primankuje.

Na deželni sadjarski in vinorejski šoli v Mariboru so obhajali v soboto že v novem poslopju konec šolskega leta. Bilo je začetkom leta 54 učencev, od teh 37 Slovencev in 17 Nemcev. Koncem leta jih je bilo 49. Kako razvidno, obiskujejo naši fantje prav pridno to šolo — na kateri se vse poučuje nemški. Tem glasnejši mora biti naš opomin na dež. odbor: da izpolni naloženo mu nalogo, ustanoviti kmetijsko šolo za Spod. Štajersko v najkrajšem času.

boditvi iz tesnih vezi združnega, dvornega prava, po centralizaciji državne uprave in priprostosti razkošno opremljene cerkve in po odpravi mnogoštevilnih sedežev brezdelnih ljudi, samostanov in zahtevalo od njih vporabo v praktičnem življenju. S tem, da se je poskušalo odpraviti feudalno obliko imetja in pridobivanja, bi imela stopiti na njih mesto prosta imovina, to je mesto združniškega varstva majhnih, zaprtih krogov bi se imel razvijati prosti individualni boj moči za imovino v medsebojnem tekmovanju.

Luter je bil na verskem polju zastopnik teh meščanskih stremenj. Če se je potezal za prostost zakona, se je šlo le za meščanski zakon, ki se je uresničil na Nemškem še le v našem veku z uvedbo civilnega zakona in s tem zvezanim obnim državnim zakonikom in prostostjo v obrti, naseljevanju in izseljevanju. Kako daleč se je s tem izboljšalo stališče žene, se bo razvidelo pozneje. Če se je s sredstvi reformacije dala mnogim možnost ženiti se, se je za to pa pozneje tudi z najstrožjim preganjanjem zadrževalo prosto spolno občevanje. Če je kazala katoliška duhovščina napram spolnim ra-

Primorsko.

Tržaška Edinost je izmed pohlevnih slovenskih listov najpohlevnejši list. Njena ponižnost je taka, da bi prišla prav lahko v pregovor. Naj napiše kak članek proti iredentizmu, proti italjanskemu šovinizmu, proti vladi — nikjer ognjene besede, ki bi zadela in prijala, vse samo mlačna voda, ki kvečem trenutno omoči, a nikogar ne vznemiri, ne pretrese in ne predrugači. Ne zapoje veselo med svet čtivo tržaškega dnevnika, ampak žalostno klenka, klenka noč in dan, celih 31 let, a ničesar ne pove, danes kakor včeraj, vedno enako turobno in prazno. Tužne solze pretaka in smili se sama sebi, kakor starka, ki nosi iz gozda domov butaro suhljadi. Stoka Edinost tako žalostno, da je vredna pomilovanja, a ne doseže nikjer željenih simpatij. Saj je vse tako brezizrazno, tako naivno nedolžno, da prenese tako jadikovanje kvečem potrpežljivi papir, ne pa uho človeka, po katerem žilah se pretaka vsaj še malo sveže krvi. In zdaj pomislimo: na najvažnejšem kotu slovenske domovine tako čivkanje; na kraju, kjer bi dosegle komaj strele nekaj uspehov, premika počasi Edinost svoje mehke roke. Edinost je sicer svoj čas nas hvalila: ko bi mogli mi kaj takega o njej napisati, kako radi bi to storili. Hvalili bi jo magari preko zasluženja, ko bi imeli vsaj trohico povoda za to. Poglejmo zopet njeni uvodnik pretečene nedelje „Politika in pravica.“ Edinost govori in piše o laških sodnikih, odgovarja se tem na sobotni Piccolo. Če človek prej dolgega časa ne zaspi, vseeno ničesar ne ve, ko prebere stvar do konca. S trudom in samozatajevanjem dospeš do zadnje besede, a kar pove Edinost, ni nič novega, nič hudega, nič posebnega. Vse to vemo mi in ves svet že davno. Oblika in vsebina: vse prazno, in tako pisanje naj respektira c. kr. vlada? Edinost ima obilo gradiva, o katerem ne ve širša javnost ničesar; gradiva o laških sodniških razmerah, ki bi pretreslo tudi našo vlado. Čemu vedno ti prokleti oziri na zgoraj in spodaj, spredaj in zadaj. Edinost naj pove jasno in odločno brez vsakega strahu razmere tako, kakor so dejanski: naj pove o onem pokritju defraudacije telegrafnim potom in nato sledečem imenovanju, o onem potlačenju iskanja po prijatelju deklic itd. Zdaj ko je vsled bližnjih sodnih imenovanj čas in prilika, da poseže Edinost krepko in odločno vmes in se pogumno in odločno potegne za slovenske sodnike, pa stoka nekaj o tisočkrat premetem členu XIX. osnovnih državnih zakonov i. t. d. Razmere med laškim sodnijskim materialom so naravnost gnjusne, Edinost pa ne upa poseči vmes, ampak mečka nekaj in mečka, kar vse skupaj ni nič. Tržaški slovenski odvetniki in politični krogi vedno in povsod govorijo o gnjilosti laškega sodstva, o brezmejni ignoranci med tem krogom, a Edinost pove o vsem nekaj prav ponižno skromnih besedic. Lista, ki piše na tak način in nastopa tako klaverno, Slovenci absolutno ne potrebujemo.

zuzdanostim gotovo popustljivost in toleranco, je pa sedaj protestantovska duhovščina delovala proti njej tem bolj, ker je bila ona glede tega preskrbljena. Javnim hišam se je napovedal boj, zaprli so jih kot „votline satana“, prostitutirane preganjalo kot „hčere hudiča“, in vsaka žena, ki je grešila, je bila postavljena na sramotni steber kot izrodek vsega slabega.

Iz lahkoživega malomeščana, ki je živel in pustil živeti, je postal bigotni, strogomoralni, nezaupljivi meščan, ki je „varčeval“, da so njegovi nasledniki v devetnajstem stoletju tem bolj brezkrbno živeli in zapravljali. Pošteni meščan s svojo starokopitnostjo, s svojim ozkim obzorjem, svojo strogo moralno je bil prototip družbe. Legitimna žena, kateri od katoliške strani tolerirana pohotnost srednjega veka ni posebno ugajala, je bila zelo zadovoljna s puritanskim duhom protestantizma. Ali nastale so druge razmere, ki so, kakor na občne razmere neugodno vplivale, tako tudi na stališče žene imele v obče neugoden vpliv. (Dalje prih.)

Kranjsko.

Kranjska hranilnica.

Prejeli smo iz kroga svojih čitateljev:

Notica v vaši zadnji številki, s katero ste ožigosali naši narodnosti silno škodljivo delovanje Kranjske hranilnice, je bila zelo umestna in potrebna.

Odprite ljudstvu oči, da sprevidi, kakega gada si redi na prsih s tem, da nalaga svoj denar v tem zavodu, in storili bodete za naš narod zelo koristno delo. Srce me je včasih bolelo, ko sem imel v tej hranilnici uradno opraviti in sem videl po cele gručice duhovnikov ponižno čakati, da se jim je odvzel njih slovenski denar. Navadno prineso taki župniki z dežele po cele zvežnje vložnih knjižic — prihranke brumnih duš in starih ženic — ki so jim bili zaupani. Ali ni to vneboupijoč naroden greh? In, ako je naša izobrazena duhovščina narodno tako nezavedna, kako moremo zahtevati zavednosti od prostega ljudstva? To pač slepo sledi zgledu svojih duhovnih pastirjev! Tako vzdržuje naša duhovščina posredno in neposredno Kranjsko hranilnico, to molzno kravo vesoljnega kranjskega nemštva in nemškutarstva. Žalostno je, da je ta stan narodno tako mlačen, da mirno gleda in pripušča, kako se z njegovim denarjem zatira na lastni zemlji slovenski rod. Da pa ta posel Kranjska hranilnica dosledno, dasiravno brez hrupa opravlja, to vidi lahko vsak političen slepec.

Kako ta zavod svoje dobičke uporablja, o tem ste že pisali. Še važneje nemškonacionalno delo pa opravlja njegov „Vorschussverein“. Znani Vsenemec prof. Binder vabi zagrizene Nemce iz vseh vetrov v Ljubljano, kjer jih vtakne v svoj „Trutzburg“, „Gesellenhort“, „Jugendhort“ in kako se že vse te nam sovražne naprave imenujejo. Vsak, kdor ima le količkaj zmožnosti za kako obrt ali trgovino, dobi potem posojilo in sicer po cenejši obrestni meri, kakor je dajejo slovenske hranilnice na hipoteke. Kakor se mi je od dobro poučene nemške strani povedalo, jim seveda marsikak tak „kerndeutscher Mann in deutscher Treue“ ponoči izgine.

Ali kaj za to! Saj neumni Slovenec vsak dan prinaša denar in polni z njim blagajne, iz katerih zajemajo naši narodni sovragi.

Res je, da se od teh umetnih eksistenc morda samo ena tretjina vzdrži, da je pa to delovanje uspešno, se vidi iz tega, da rastejo nemški obrtniki v Ljubljani kakor gobe po dežju in izpodrivajo domače. In koliko nemških trgovcev bi že šlo „po zlu“, da nimajo tako cenenega kredita.

Mesto da podpira Kranjska hranilnica razne pritepene politične pustolovce s kreditom v škodo domačinov, naj bi dala že iz hvaležnosti in takta raje nekoliko več podpor sinovom onega naroda, iz katerega crpa svoje bogatstvo. — Konečno opomnim, — ker ne bi nikomur rad vedoma krivičo delal — da ni vsa krivda v tej zadevi na strani duhovščine, ampak, da je tudi precej posvetnjakov, ki so tako zaslepljeni, da dajejo sovražniku orožje v roke.

Ljubljanska policija, kakoršna je in kakoršna bi morala biti. Čitateljem „Našega Lista“ je gotovo znano, da se je mudilo te dni v Ljubljani tuje kinemat. podjetje The Royal Vio, ki je ob svojem odhodu od tu poneslo s seboj tisočake slovenskega denarja vključno temu, da je od vsega spočetka narodnostna čutila slovenskega občinstva, ki v devetdesetinski večini poseča njegove predstave, s suverensko preširnostjo preziralo bodisi pri reklami bodisi pri predstavi. Samo po sebi se razume, da je vsled tega oholega zapostavljanja in preziranja slovenske ogorčenost med slovenskimi vdeležniki dan na dan rasla in se naposled jela gibati v že nevarnih mejah, tako da je slednjič že eden ljubljanskih slovenskih dnevnikov začutil potrebo ožigosati netaktno postopanje podjetja in zahteval odpomoči. Toda tudi ta memento je bil le udarec v vodo, ker podjetje ni hotelo kar tako spremeniti zavzete smeri; ostalo je vse pri starih kričeh razmerah, vsled česar je naravski med slovenskim občinstvom še bolj zavrelo.

Tak je bil tozadeven položaj prošli petek 10. t. m. pred večerno predstavo. Javna tajnost je bila in govorilo se je povsod o tem, da bo sedaj občinstvo, na kojega angeljsko potrpežljivost so se stavile vendar le previsoke zahteve, seglo po samopomoči, kar se je v istini tudi zgodilo v obliki demonstracije pri petkovi večerni predstavi, ki je še dokaj mirno potekla, ki bi pa bogme ravno tako lahko končala s pravecatim polomom. Čudom pa se je ob tej priliki vse čudilo, kako da je mogla ljubljanska varnostna oblast s tako mirnim očesom gledati bližajočo se nevihto in v tem kritičnem trenutku popolnoma zgrešiti svojo jasno nalogo. Dovolj jemo si jo javno vprašati, zakaj ni podjetju energično pojasnila stališča in zahtevala, da se mora želji občinstva takoj ustreči, ker sicer ne prevzema nikake odgovornosti za zle posledice, nadaljnega izživajočega preziranja?! Podjetje bi se bilo takemu apostrofu s strani javne varnostne oblasti tako gotovo uklonilo in odkazalo slovenščini primeren prostor, kakor je to takoj storilo vsled petkove demonstracije in Bosna bi bila mirna! Ljubljanska policija bi tako svojemu poklicu primerno in dostojno postopala, pokazala bi, da sama respektira slovenske Ljubljanec slovenska čutila in ona bi s tem zlasti tudi pokazala, da jo večji momenti dobijo pripravljeno in doraslo svoji nalogi. Tako bi se postopalo v vsakem drugonarodnem mestu, samo ljubljanska varnostna oblast je hodila svoja nerazumljiva pota, kar z velikim obžalovanjem konstatujemo. Policija vendar ne sme videvati svoje naloge edino le v zapiranju počitka potrebnih pijancev; njena naloga bodi zlasti tudi, postopati obzirno in korektno v opasnih situacijah a la petkova. Mirno se je torej čakalo in gledalo, da se je v petek zvečer velika unionska dvorana napolnila do zadnjega kotička z razjarjenimi in v svojih narodnostnih čutilih globoko užaljenimi elementi in šele ko je pri izključno nemški pojasnitvi slik unisono buknil na dan odpor občinstva, jel je intervenirati policijski komisar, ki se je bliskoma pojavil na licu mesta, dokaz, da je demonstracijo naravnost pričakoval! Res, da se ni k sreči pripetila nikaka nezgoda, toda dovolj jemo si vprašati napadano oblast, kaj ko bi se bila zgodila, kdo bi bil za to odgovoren? Tužna nam majka, ako bi občinstvo, do skrajnosti razburjeno vsled nečuvnega postopanja podjetja The Royal Vio in globoko užaljeno na svoji osebni časti vsled plohe najostudnejših nemških psov in heil-klicev, iskajoč si zadoščenja udrlo na psujoče galerije ali demontiralo stroje! Kdo bi bil za to odgovoren, vprašamo? Mari ne v prvi vrsti policijska oblast, ki je vedoma dopuščala skrajno lahko mišljeno igranje podjetja z narodnostnimi čutili občinstva, dasi je imela priliko in moč v rokah, vse to pravočasno za prečiti! Zopet bi se celim vrstam kruto izzvanih slovenskih žrtev nagatilo sodne preiskave in mesece trajajoči zapor! Veseli nas, da se to ni zgodilo, za kar gre edino hvala slovenskim udeležnikom, ki se niso dali niti z najhujšimi psovkami z nemške strani zapeljati in ki v tem slučaju niso izgubili glave, kakor jo je izgubila na primer ljubljanska policija! Sploh se pa mora slednji očitati neka bojazen pred zamero ljubljanski nemški gospodi in njenim graškim glasilom. Sledovi te smešne bojazni se lahko opazajo pri vsem njenem tozadevnem dejanju in nehanju in ta bojazen je bila tudi gotovo v predležečem slučaju vzrok, da se ni postopalo korektno, kakor bi se moralo. Gospodje, tako ne sme več iti naprej. Upamo, da je bil to sicer ne prvi, vendar pa zadnji slučaj. Zahtevamo od policije pravičnega in energičnega postopanja proti vsakemu in pri vsaki priliki brez ozira na desno ali levo, s čimur si bo svojo pozicijo gotovo le utrdila. — Zapisali smo predležeče trpke besede sine ira et studio, hoteč opozoriti adresatino, da se nahaja na opolzki, za njo in za v varstvo ji zaupane pogubni poti. Pri najboljši

volji nismo mogli molčati, ker visoko čislamo rek: amicus Plato sed magis amica veritas!

Zločinca išče deželni odbor, zločinca, ki se je drznil pisati članke o deželni blaznici kranjski v „Našem Listu“. Policijski aparat že funkcionira, pripravljajo se vsa mučila. Žal, da ves srd deželnega odbora našega sotrudnika ne more doseči, tega ne morejo po znani šabloni disciplinirati in preterirati. A s šalo na stran! Kaj briga dež. odbor, kdo je omenjene članke pisal. To poizvedeti ni njegova naloga, pač pa preiskati in odpraviti grajane nedostatke. Ali pa naj nas toži, da svet vsaj izve, kako skriva deželni odbor svoje nad vse umazano perilo: kako postopa napram svojim uradnikom, ki ne klonajo hrbtov pred znanimi mogotci in kako ima edino vodilno misel: ščititi Bleiweisa za vsako ceno. A deželni odbor ne bo tožil, ker bi se do skrajnosti blamiral pred vsem svetom, ki bi jasno pregledal, da je moralni zaščitnik vseh grajanih razmer v prvi vrsti deželni odbor sam! Sicer pa naj se gospodje ne potolažijo, nas ne uženo. Da stvar ne zaspi, smo jim že garantirali. Časi absolutizma morajo tudi pri nas enkrat končati, korupcije je več kot dovolj. Pred vsem je treba deželi zdravstvenega sveta. Potem vsaj zdravstvo ne bo izročeno na milost in nemilost ignoranci in nesposobnosti raznih Bleiweisov in strokovnemu znanju kakega Barbota, in magari če je v grofovski suknji.

Pozdravljam te, Gorenjska stran — in z njo vaju, dike slovenskega liberalizma: enega v Kranju, drugega v Radovljici. Obema leži Naš List hudo v želodec. Je namreč težko, da se navadi človek nove hrane, če je že 30 let užival izključno in neprenehoma dobro, tečno in tudi lahko umljivo čtivo slovenskega liberalnega časopisja. Če bi si vsaj mogel omisliti nov želodec. Ali tudi to ne gre, kakor si ne moreš pomladiti starih možgan. Niti Ciril Pirc, niti dr. Vilfan. Seveda je to neprijetno, celo za take politike, ki nikdar niti politiki niso bili. Pa so vendar „carovali“ — vsaj v sanjah, prav kakor ranjki „Ubežni kralj“, ki je padel, kakor znano, v prepad, se pošteno pobil, potem pa pisal v „Gorenjca“ razne članke in priobčil izza časa svojega mnogoletnega dremanja podatke tistega narodnega dela, ki ga je opravljal v svojih — sanjah. Vendar jim mi tega ne zamerimo, in jim ne zavidamo njihovih sanj „za nazaj“ — kakor naj nam oni ne uničujejo naših sanj „za naprej“. Gospod Pirc izgleda sicer še kaj lepo mladostno, in bi kar se tiče zunanjsčine, tudi med nami še povsem lepo nastopal; še tako malo postavili bi se z njim, ker nimamo v svojih vrstah žalibog nobenih posebno lepih mož. Debelih, lepo debelih in rejenih namreč — pa prav nobenega ne, ker nima naša stranka doslej še nič sinekur na razpolago. Zato bi na primer pristop gospoda dr. Vilfana k nam seveda pozdravili takoj z velikim veseljem, ker je mož reprezentabel, ker je duhovit in telesen, in ker... ker je ravno tudi dr. Vilfan. On ima poleg drugih lastnosti tudi to, da jako rad povsodi in vedno o sebi govori — in potem govori prepričevalno, prepričevalno kakor ne zlepa kdo drugi. On ne prepričuje namreč samo z razlogi, ampak tudi s slinami in s štimom. Rajnki Stentor — bog mu daj Olimp — je bil res revež proti dr. Vilfanu. Kedar prične on prepričevati, tedaj se vesele vsi specialisti za ušesa; a poleg njih vsi gluheci, ali taki, ki stoje vsaj 20 m od njega. V tej daljavi so njegovi narodno-gospodarski, socialistični in moderni nazorji sploh akustično popolnoma brez vse nevarnosti; v tej odmaknjenosti delujejo samo kot veliki boben, činele, tamburin, kraguljčki in raglja. Pozavna pa svira tisti stari napjev o okrajnih odborih in županovanju in tisto večno Vilfanovo parafrazo o prihodnosti slovenskega liberalizma. Ker smo tudi mi radi veseli, zato obžalujemo, da ne uživamo njegovih simpatij. Pa to je prokletstvo vseh herostratov, da jih noben boljši človek ne spoštuje. Edino kar je še tolažilnega za slovenski narod, je to, da ima Naš List samo štiri somišljenike, samo štiri herostrate, katere gospod Vilfan vse dobro pozna, in katere, čim se je nakosil, si prižgal svojo britaniko in pije črno kavo, gotovo tudi zaničuje in pomiluje. Bog se nas usmili, kako se nam smilite Vi, g. radov-

ljiški župan itd. Kadar nas bo kaj več, se Vam pridemo predstaviti — in upamo, da se zgodi to še mnogo let pred našim pogrebom. Dotlej pa ostanite zdrav, in ne jezite se preveč nad Našim Listom, ker sicer utegneta shujšati. In če gre potem telesnost k vragu, ostane samo še duhovitost — in tega bi ne bilo ravno mnogo. R — k T — r.

Odlikovanje poslanca Povšeta. Državno-zborski poslanec klerikalne stranke Fran Povše je prejel odlikovanje v obliki reda železne krone tretjega razreda. Ker se taka odlikovanja ne podelijo kar za prazen nič, nastane vprašanje, kaj je bilo vladi tako nujen povod, da je odlikovala Franceta Povšeta? Nam se vse tako zdi, da je bil odlikovan Povše zgolj zaradi dela pri volilni reformi. In zakaj ne Šusteršič? Ker je morda sam odklonil red železne krone, da se s tem očitno ne pokaže, da je delal roko v roki z vlado? — Vsak slovenski državnozborški poslanec, ki prejme odlikovanje od c. kr. vlade, je že a priori nekoliko sumljiv, kajti kdor zastopa koristi slovenskega naroda, mora nastopiti ostro — proti vladi — in potem ne dobi nobenega reda. Kdor pa dela za vlado, dela že s tem proti koristim svojega naroda. Koristi naroda in vlade si stojijo nasproti kakor noč in dan.

V hudi polemiki sta si „Slov. Narod“ in „Učiteljski Tovariš“. Pečati se hočemo prihodnjič s tem malo obširneje in porabiti to priliko, da pokažemo slovenski javnosti, kako nesramno je celo vedenje „Slov. Naroda“ v tej zadevi.

Par nobile fratrum. Dasi je preteklo že nekaj tednov, kar smo prinesli naša razkritja o deželni blaznici, vendar še vedno nista našla puncirana zastopnika slovenske javne morale besedice, s katero bi zahtevala, da se deželni odbor opraviči glede svojega skrajno umazanega perila. Vsakega količkaj poštenega javnega glasila prokleta dolžnost je poseči v takih zadevah vmes, a „Slovenski Narod“ in „Slovenec“ prav po čifutsko ingnorirata škandalozno zadevo. V „zatušanju“ sta si zopet enkrat jedina po starem geslu:

Selten habt ihr mich verstanden,
Selten auch verstand ich euch;
Nur wenn wir im Kot uns fanden,
Da verstanden wir uns — gleich!

Oba tičoča v blatu, v bratskem objemu — živela!

Dr. Karel vitez Bleiweis-Trsteniški ima kožo, za katero bi ga zavidal vsak nosorožec, vsaj krokodil. Očitaj možu, kar hočeš, on se ne gane — tako visoko stoji ta vitez. Vsakdo drug zlezel bi samega sramu že davno pod klopi — on jadra mirno svojo pot naprej, in si služi svoje sinekurse peneze. A če je on tak, bi bilo to še umevno; da se pa najdejo ljudje, ki se prostituirajo zanj — to je neumevno. Dr. Bleiweis je med drugim še tudi vedno podžupan stolnega mesta ljubljanskega. Kako se strinja z omenjeno častjo, da se ta vitez še do danes ni opral najmanjšega naših očitkov, je jako čudno. Še bolj čudno pa je, da se občinski svet zadovoljuje s takim tolikanj kompromitiranim dostojanstvenikom. Videli bomo, kako se bo postavila tedaj Ljubljana z njim, kedar bodo izrekli o tem gospodu svoje mnenje — tujei. To pa je gotovo, da se to v kratkem zgodi, če mož ne zgine s površja, — ampak definitivno!

Na Bledu se priredi v nedeljo dne 26. avg. t. l. velika narodna slavnost v prid sokolskemu skladu s sodelovanjem Jeseniškega Sokola in raznih drugih društev. Slavnost bode slična Prešernovi slavnosti v Ljubljani in se vrši na travniku poleg vile „Mirni Dol.“ Natančnejši program objavimo pozneje. Vabimo pa že danes sokolska in druga društva, da se te slavnosti udeleže v največjem številu, da pokaže Bled zopet enkrat svoje slovensko lice.

Za III. katoliški shod v Ljubljani se delajo velike priprave tudi od strani neklerikalnih strank. Socialnodemokratična stranka skliče tega dne po mnogih krajih Slovenske svoje shode, da pokaže in pouči ljudstvo, kaj in zakaj so taki katoliški shodi.

Smrt vsled gole norčije. Posestnik Prime iz Il. Bistrice je bil v ponedeljek malo natrkan. Pil je v neki gostilni v Dobropoljah. Tja je prišel tudi voznik Stadler iz Zarečja in se začel nor-

čevati, da ima na vozu steklenico refoška. Imel pa je steklenico s tekočino obrabljene baterijske vode, ki mu jo je dal neki čuvaj za zdraviti konjska kopita. Prime je takoj zahteval, da naj voznik steklenico odpre, da pokusijo vino. Zraven je bil tudi posestnik Korajžnik iz Dobropolj, ki je hotel tudi pokusiti „refoško.“ Voznik Stadler je s smehom odprl steklenico, nevedoč, da je tekočina strupena, in dal pokusiti najprej Primeu, ki je začel kar v velikih požirkih piti tekočino. Toda, komaj napravi kake tri požirke in malo postoji, začne mu prihajati slabo, da se vsede na tla in ne more besedice izpregovoriti; le steklenico je molel Korajžniku, ki jo je z veseljem vzel, misleč, da mu jo hoče sedaj izročiti, da on pije. Toda, komaj pokusi, takoj pljune iz ust, videč, da tekočina žge. Prime pa je začel takoj slabeti; poslali so po zdravnika in prinesli vode. Toda strup je začel delovati in Primeu je šla iz vseh koncev kri. Ko je prišel zdravnik, mu je dal proti strup, ki pa je malo pomagal. Peljali so zastrupljenca v reško bolnico, kjer se ni dva dni nič zavedel in trpel grozne bolečine. Jezik in grlo je vse ožgano. Po težkih bolečinah umre. Korajžnik ima le ustnice opečene. Steklenico s tekočino je zaplenilo orožništvo. V pijanosti se res marsikaj izkupi. Sedaj ima vso zadevo v rokah sodišče.

Popravek. V zadnjem uvodniku je citati v prvem odstavku mesto „sodelovanje s klerikalno stranko je za vsakega količkaj svobodoljubnega Slovenca izključeno, opore za svoje delo v drugi stranki ni mogoče dobiti“ — ... opore za svoje delo v drugi stranki razen socialnodemokratične ni mogoče dobiti.“

Raznoterosti.

Zastrupljenje s krompirjem. Znano je, da ima vsa krompirjeva rastlina mnogo strupa, tako zvanega solanina v sebi. Najbolj strupeni so belorumeni poganki, ki se naredijo čez zimo na krompirju. Mnogo tega strupa pa ima v sebi tudi mlad, nezrel krompir in čestokrat se zgodi, da zbole cele rodbine, celi vojaški oddelki po uživanju nezrelega krompirja. Bolezen je podobna koleri ter je lahko celo smrtna. Najbolj nevarno je pa uživati poškodovan krompir, ker se poškodovani deli prevlečejo s skorjo, ki je močno strupena.

Ameriško časopisje. Leta 1905. se je tiskalo v Zedinjenih državah dnevno 19,624.757 številčkov časopisov. Ob nedeljah in praznikih, ko Amerikanec nič ne dela ter se tudi za politiko ne briga, se je tiskalo povprečno le 11,539.521 številčkov. Dnevnikarji so imeli v celem letu 500 milijonov kron dohodkov. Kapital, ki je založen v časopisju, je znašal ogromno vsoto 1456 milijonov kron.

Koliko Židov je na Ruskem? Glasom najnovejše uradne statistike živi v celi Rusiji 5½ milijonov Židov, t. j. 42% vsega prebivalstva. Izmed tega števila živi 1,321.000 Židov na Poljskem. V zadnjih 25 letih se Židje močno izseljujejo v Ameriko ter se je v tem času izselilo 1,250.000 Židov.

Secesija v Berlinu. V Berlinu je priredila Secesija svojo enajsto razstavo. Kritike hvalijo zlasti „snemanje s križa“, podobo, ki jo je napravil mladi Berlinčan L. Corinth in nekatere Slevogtove potrete. Izmed francoskih slikarjev zlasti Vuillarda, Bonnarda in Gaugina, kot potomeci impresionistov. Razstave so se vdeležili nadalje tudi nekateri belgijski, holandski, škandinavski in švicarski umetniki. Kritik Rudolf Klein imenuje nemškega slikarja Fran Stuka, ki po nekod tako slovi, kopista samega sebe in — Bieratheuer!

Listnica.

Raznim dopisnikom: Vsled neke premembe v uredništvu je marsikaj zakasnelo. Naj nam gg. dopisniki blagovole oprostijo. Kolikor mogoče, popravimo vse. — Kranjska hranilnica: Zelo smo Vam hvaležni, ako pošljete še objubljeni. — Abiturient, Stajersko: Oprostite, da Vašega vabila nismo natisnili. Urednik je bil na daljšem potovanju, in zato ni bilo med tem vse v redu. Se Vam priporočamo. — Ljublj. policija: Iz istega vzroka zakasnelo. Oprostite. — Mefisto, Trst: Vam odgovorimo glede L'Innocente kmalu. Za drugo srčna hvala! — „Cestami, kterými jsem šel“, Ljubljana: Bil na potu, zato izostal odgovor. V nekaj dneh ustno.